

Sivistyslautakunnan vastaukset
arviointikertomuksessa vuodelta 2023 esitettyihin
havaintoihin

Sivistyslautakunta 21.8.2024 § 78

Sisäinen tarkastus, valvonta ja riskienhallinta

Arviointikertomus:

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että palvelualueen johtajat tarkastavat kaikki alaistensa päätökset vuosittain. Tällä turvataan hyvän hallintotavan toteutuminen palvelutuotannossa. Tarkastuslautakunta katsoo, että on tarpeellista tuottaa valtuustolle tiedoksi palvelusopimuksen sisältöä ja kustannusvaikutusta esimerkiksi vuoden 2024 osalta. On myös tärkeää, että valtuustolla on toteutuneisiin kustannuksiin liittyvää faktatietoa sen tehdessä aikanaan päätöstä mahdollisten optiovuosien käytöstä.

Sivistyslautakunnan vastaus:

Sivistyslautakunta on saanut tiedokseen sisäisen tarkastuksen raportit 24.5.2023 § 64 ja 24.1.2024 § 5.

Molemmista raporteista käy ilmi, että sivistysjohtaja on tarkastanut vastuualueiden esihenkilöiden päätökset.

Ennakoarviointi ja toiminnan suunnittelu

Arviointikertomus:

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että vaikutusten ennakoarviointeja tehdään vastaisuudessaakin. Lautakuntia tulee pitää ajan tasalla talousarvion toteutuman kehityksestä vuoden aikana ja tehdä tarvittavat korjaustoimenpiteet ajoissa. Talousarviosta on tärkeää kehittää sellainen, että se vastaa mahdollisimman hyvin todellisia kustannuksia. Muutostalousarviot pitäisi tuoda valtuustoon mahdollisimman pian asioiden tullessa ajankohtaiseksi. Alibudjetointia tulee välttää hyvällä toiminnan suunnittelulla ja asiantuntevalla ennakoarvioinnilla.

Sivistyslautakunnan vastaus:

Sivistyspalveluissa tehtiin päätöksentekoa tukevia vaikutusten ennakoarviointeja viisi kappaletta:

- Oppilaskuljetusten järjestäminen
- Oppilaskuljetuksen järjestäminen, yritysvaikutukset
- Liikkuvan nuorisotyön (Klaara-auto) järjestäminen
- Tehtävien jakaminen työajan vähenemisen johdosta hallinto- ja toimistopalveluissa
- Johtava rehtori -malli

Sivistyslautakunta saa joka kokouksessa Talouden ja toiminnan seuranta -pykälässä raportin joko viimeisimmän suljetun kirjanpitokauden tai avoimen kauden toteumasta. Lisäksi lautakunta saa kokouksessa suullisen arvion toteuman kehityksestä ja toiminnallisista talouteen vaikuttavista muutoksista loppuvuoden aikana. Lisäraportointia on voitu tehdä ajankohtaisista kohteista lautakunnan toiveen mukaan.

Muutostalousarviot on valmisteltu koko kunnan talousohjeistuksen mukaisesti. Sivistyspalvelut mainitsi jo ensimmäisessä osavuosikatsausraportissa (Kunnanhallitus 29.5.2023, Kunnanvaltuusto 12.6.2023) näin:

Talousarviotilanne loppuvuodesta

Muutostalousarviotarve on tulossa syksyllä seuraavista toiminnan muutoksista johtuen:

- *Tuomen ajojärjestelyjen hankinta. Päätös ei ollut vielä tiedossa talousarviovaiheessa. Muutoksen mahdollistamia htv-muutoksia toteutetaan 2023–2024*
- *Yleiskorotuksien vaikutus*
- *Päätös panostuksesta kulttuuripalveluihin tapahtui talousarvioprosessin loppuvaiheessa. Koordinaattorin palkkaan saatiin lisärahoitusta, mutta ei uuteen toimintaan. Kulttuuripalvelujen tämän vuoden määräraha ei riitä kokoaikaisen ja aktiivisen koordinaattorin tarpeisiin.*
- *Aiemmin Ikaalisten kaupungille sopimuksella osoitettu toiminta-alueittainen opetus aloitetaan omana toimintana syyslukukaudella. Myös toiminnan kulut kattava valtionosuus saadaan, mutta se ei näy sivistyspalvelujen käyttötaloudessa.*
- *Bänditilan (Kivimäentie 12) sisäinen vuokra syksyiltä näkyy euromuutoksena vastuualueelta toiselle*
- *Varhaiskasvatuksen menokasvu (eVakan hankinta ja palvelusetelin arvon muutos) saadaan mahdollisesti kompensoitua vastuualueella*

Kaikki ensimmäisessä osavuosikatsauksessa ennakoitujen muutokset eivät konkretisoituneet lisämäärärahatarpeeksi. Muutostalousarvion esittäminen valtuustolle sen hetkisen arvion pohjalta olisi näin jälkikäteen arvioituna ollut hätiköityä.

Hallintopalvelut, joukkoliikenne

Arviointikertomus:

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kunta tukee joukkoliikenteen käyttöä. Lautakunta pitää myös tärkeänä sitä, että neuvotteluja liikennöitsijän ja naapurikuntien kanssa ylläpidetään.

Sivistyslautakunnan vastaus:

Kaksi oppilaskuljetusreittiä on hankittu kaikille avoimena joukkoliikenteenä. Lisäksi sivistyspalvelut hankki oppilaskuljetuksiin suoraan matkalippuja kahdelta yrittäjältä. Talous- ja hallintopäällikkö on Pirkanmaan henkilöliikennetyöryhmän jäsen. Sivistyspalvelut on osallistunut kunnan neuvotteluihin muun muassa Länsilinjoiden kanssa.

Ennakoarviointi ja toiminnan suunnittelu

Arviointikertomus:

Sivistyspalveluiden suuri palkkauskulujen ylitys 17,7 % olisi pitänyt havaita aikaisemmin kuin vasta vuoden loppupuolella.

Sivistyslautakunnan vastaus:

Ylitys havaittiin. Jo ensimmäisessä osavuosikatsauksessa sivistyspalvelujen raportissa mainitaan runsaat sairauspoissaolot, jotka nostivat henkilöstömenojen toteumaprosenttia. Sijaiskulujen arvioitiin kuitenkin tasoittuvan vuoden edetessä muun muassa flunssakauden loppumisen ja koulujen loma-ajan vaikutuksesta. Koko palvelualueen nettototeuma ei ollut huolestuttava ensimmäisen vuosikolmanneksen jälkeen, ei edes edellisvuoteen verrattuna.

Sivistyspalvelut, henkilöstömenot

Arviointikertomus:

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että talousarviota laadittaessa sijaiskulut otetaan nykyistä paremmin huomioon.

Sivistyslautakunnan vastaus:

Tarkastuslautakunta on havainnossaan täysin oikeassa. Sijaiskuluihin ei ole varauduttu tarpeeksi. Talousarviota ei voida tehdä pahimman mahdollisen toteumaskenaarion mukaan, mutta sijaiskulujen toteumat edellisiltä vuosilta olisivat edellyttäneet realistisempaa varautumista.

Talousarviota tehdessä on joka tapauksessa vaikea arvioida tulevan toimikauden sairauspoissaoloja, etenkin poikkeuksellisten koronavuosien

jälkeen. Varhaiskasvatuksessa mitoitus vaatii tietyn henkilöstömäärän, ja sijaisia on pakko palkata poissaolevien tilalle. Opetuksessa on perinteisesti hoidettu lyhyitä poissaoloja paikallaolevan henkilöstön avulla esimerkiksi opettajien oman toimen ohella tapahtuvalla valvonnalla tai koulunkäynnin ohjaajan avulla. Jälkimmäisestäkin toimintatavasta tulee lisäkuluja, mutta ei kokonaan uuden sijaishenkilön palkan verran.

Vuoden 2024 talousarviokehys sisälsi sivistyspalvelujen sijaiskuluihin osoitettua lisää 200 000 euroa. Tämä varattiin perusopetuksen sijaiskuluihin.

Sivistyspalvelut, perusopetus

Arviointikertomus:

Tarkastuslautakunta pitää erittäin tärkeänä, että oppilaskunnat ovat jatkossakin osallistumassa aloite-, suunnittelu- ja ideointitoiminnan kautta kouluja ja kuntalaisia koskevien suunnitelmien valmisteluun.

Sivistyslautakunnan vastaus:

Oppilaskunnat ovat tärkeä osa perusopetuksen oppilaiden osallistavaa kasvatusta. Toiminta on tavoitteellista ja suunnitelmallista. Kaikissa perusopetuksen kouluissa on toiminut ja toimii oppilaskunta. Mahnalan Ympäristökoulun oppilaskunta on tehnyt kuntalaisaloitteen: *Mahnalan Ympäristökoulun piha-alueesta lähiliikuntapaikka*. Yhteiskoulun oppilaskunta on järjestänyt Vaikuta-päivän yhdessä nuorisopalvelujen kanssa.

Sivistyspalvelut, koulukuljetukset

Arviointikertomus:

Tarkastuslautakunta pitää erittäin tärkeänä, että Tuomi Logistiikan ongelmiin on puututtu ja asiasta on tehty selvitys. Selvityksen pohjalta asiaa voidaan kehittää edelleen.

Sivistyslautakunnan vastaus:

Oppilaskuljetuksia kehitetään muun muassa kunnanhallituksen 3.6.2024 § 153 antaman päätöksen mukaisesti. Kunnanhallitus antoi sivistyslautakunnan tehtäväksi:

- o kehittää toimintaa tulevan vuoden aikana lautakunnan päättämien koulukuljetusperiaatteiden mukaisesti

- o arvioida aktiivisesti toiminnan laatua, kustannuksia ja asiakastytyvyyttä lautakunnalle toimitettavien raporttien avulla syksyn 2024 aikana
- o arvioida sopimuksen jatkoa kevään 2025 aikana

Lisäksi toimintaa kehitetään kouluilta ja huoltajilta tulevien kehitysehdotusten pohjalta.

Sivistyspalvelut, lukio

Arviointikertomus:

Tarkastuslautakunta pitää oman lukion olemassaoloa Hämeenkyrössä erittäin tärkeänä. Siksi lukion oppilasmäärän kasvattamiseen pitää panostaa.

Sivistyslautakunnan vastaus:

Lukioon hakeutuvien määrä on vakiintunut 30–40 opiskelijaan. Markkinointi aloitetaan jo 8. -luokkalaisille ja markkinointi on tehokasta. Markkinointia jatketaan entiseen tapaan 9. -luokkalaisille. On muun muassa yhteisiä pelitapahtumia ja jouluyö. Markkinointia suoritetaan myös lähikunnissa ja koko Pirkanmaan alueella. Lukion mainos on Pirkanmaan lukiot oppaassa.

Sivistyspalvelut, hyvinvointi

Arviointikertomus:

Kunnan tulee tehostaa yhdyspintatyötä hyvinvointialueen kanssa. Tarkastuslautakunta näkee tärkeänä selkeyttää vanhus- ja vammaisneuvostojen tehtäviä uudessa tilanteessa. Lautakunta pitää erityisen tärkeänä entistä monipuolisempaa panostamista kaikkien lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyen ja entistä varhaisempaa puuttumista huonosti voivien lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyen. Tarkastuslautakunta edellyttää, että tulevissa hyvinvointikertomuksissa tarkastellaan enemmän perheiden, työkäisten ja ikääntyneen väestön hyvinvointia.

Sivistyslautakunnan vastaus:

Yhdyspintatyötä hyvinvointialueen kanssa tehdään monella tasolla. Erilaiset ryhmät ja ylätasoinen yhdyspintatyö ovat molempien organisaatioiden vielä rakentuvan uuden toiminnan takia hakeneet paikkansa. Hyvinvointialueen toiminnan vakiintuessa on yhteistyö selkiytynyt siltä osin, kun kunta voi siihen vaikuttaa. Asiakasrajapinnassa vaadittava yhdyspinta- ja yhteinen työ on toiminut läpi muutoksen pääsääntöisesti hyvin.

Kunnan ja hyvinvointialueen vanhus- ja vammaisneuvostojen, sekä nuorisovaltuuston, roolit eroavat toisistaan. Tärkeää on kuitenkin niiden välinen yhteistyö ja tiedonvaihto. Hämeenkyrön vaikuttajaryhmien rooli on pysynyt selkeänä hyvinvointialueuudistuksesta huolimatta.

Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointiin ja varhaiseen puuttumiseen on Hämeenkyrön kunnan toiminnassa panostettu viime vuosina vapaa-aikapalveluiden resursoinnilla. Entistä aikaisempi puuttuminen vaatisi resurssointia esimerkiksi varhaiskasvatuksen avoimiin palveluihin ja perhekeskustoiminnan kehittämiseen. Varhaiskasvatuksen avoimet palvelut, jotka eivät ole lakisääteisiä on ajettu alas osana kunnan säästöohjelmia.

Hyvinvointityön raportointi jakautuu lakisääteisesti valtuustokausittain tehtävään hyvinvointikertomukseen sekä vuosittaiseen raporttiin. Hämeenkyrössä vuosittainen raportti on kuluvalle valtuustokaudella tehty käytännössä hyvinvointikertomuksen laajuisena.

Raportointi perustuu saatavilla olevaan indikaattoritietoon. Hyvinvointikertomuksella ei siis korvata tilinpäätöstä tai toimintakertomusta. Saatavilla oleva indikaattoritieto painottuu varhaiskasvatus- ja perusopetusikäisiin, koska heistä saatavilla oleva tieto on huomattavasti runsaampaa. Sekä vuosittaista raporttia että hyvinvointikertomusta pyritään kehittämään tasapuolisemmin kaikki kuntalaisryhmät huomioon ottavaksi.